C/2024/867

6.2.2024

Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru k „Dalšímu postupu zaměřenému na prohloubení jednotného trhu prostřednictvím digitalizace“

(stanovisko z vlastní iniciativy)

(C/2024/867)

Zpravodajka: **Mira-Maria DANISMAN**

Rozhodnutí plenárního shromáždění	25. 1. 2023
Právní základ	čl. 52 odst. 2 jednacího řádu
	stanovisko z vlastní iniciativy
Odpovědná sekce	Jednotný trh, výroba a spotřeba
Přijato v sekci	3. 10. 2023
Přijato na plenárním zasedání	25. 10. 2023
Plenární zasedání č.	582
Výsledek hlasování	
(pro/proti/zdrželi se hlasování)	210/0/7

1. **Závěry a doporučení**

1.1 Evropský hospodářský a sociální výbor (EHSV) je přesvědčen, že digitalizace hraje na jednotném trhu významnou úlohu, a v tomto stanovisku z vlastní iniciativy navrhuje, jak by digitalizace mohla přinést další přidanou hodnotu fungování jednotného trhu a zlepšit využívání svobod jednotného trhu.

1.2 Digitalizace v dopravě a logistice je při posilování volného pohybu zboží stěžejní. To poukazuje na potřebu náležitých investic do dopravní infrastruktury, která obstojí i v budoucnu. EHSV rovněž vyzývá členské státy, aby zvýšily své úsilí o usnadnění používání elektronických dokladů souvisejících s dopravou.

1.3 Jedním z příkladů toho, jak mohou digitální informace přispět k volnému pohybu zboží na jednotném trhu, je zavedení „digitálních pasů výrobků“, přičemž v této souvislosti je rovněž důležité zajistit ochranu obchodních tajemství a práv duševního vlastnictví.

1.4 Elektronický obchod nabízí podnikům významné příležitosti k oslovení zákazníků v jiných členských státech a spotřebitelům poskytuje větší výběr a snadnější přístup ke zboží a službám. EHSV vyzývá k přijetí opatření pro překonání stávajících překážek elektronického obchodu na jednotném trhu, např. prosazováním pravidel EU týkajících se zeměpisného blokování.

1.5 EHSV navrhuje, aby se na pořad jednání vrátil stažený návrh Komise na zavedení „elektronického průkazu služeb“, jehož cílem bylo pomoci poskytovatelům služeb působit přeshraničně, neboť se jedná o praktický prostředek podpory jednotného trhu služeb.

1.6 EHSV naléhavě vyzývá k zavedení bezpečných a normalizovaných systémů digitální identifikace, jako jsou elektronické průkazy totožnosti, s cílem poskytnout občanům, obyvatelům a podnikům EU bezpečný prostředek digitální identifikace, který by mohl být používán v různých online službách a platformách v rámci jednotného trhu.

1.7 EHSV vyzývá k vytvoření a rozšíření iniciativ v oblasti digitalizace sociálního zabezpečení a mobility pracovních sil a vybízí k zavedení iniciativ, jako je evropský pas sociálního zabezpečení.

1.8 Digitalizace hraje ústřední úlohu ve volném pohybu kapitálu na jednotném trhu a v přeshraniční činnosti finančních služeb. Evropská unie (EU) by měla v zájmu podpory aplikací finančních technologií dále harmonizovat regulaci digitálních finančních služeb a zvýšit financování inovací digitálních řešení.

1.9 EHSV zdůrazňuje, že je důležité zajistit dobře fungující jednotný trh v oblasti údajů, neboť je předpokladem pro posílení ostatních čtyř svobod prostřednictvím digitalizace. Dobře fungující jednotný trh doprovázený solidní kybernetickou bezpečností a řádnou ochranou údajů rovněž posiluje odolnost, suverenitu a konkurenceschopnost EU v globálním kontextu digitalizace.

1.10 EHSV zdůrazňuje význam intenzivních investic do digitální infrastruktury, výzkumu a inovací a rozvoje dovedností, což jsou klíčové faktory umožňující digitalizaci.

1.11 EHSV zdůrazňuje, že je třeba, aby digitalizace probíhala ekonomicky, sociálně a environmentálně udržitelným způsobem. Je třeba věnovat náležitou pozornost prevenci škodlivých dopadů digitalizace na životní prostředí a digitální propasti, pokud jde o přístup k infrastruktuře a dovednostem.

1.12 EHSV požaduje podpůrný regulační rámec a účinné prosazování společných pravidel EU ze strany členských států. Digitalizace veřejné správy (elektronická správa) má navíc zásadní význam pro to, aby bylo pro jednotlivce a podniky snazší, rychlejší a levnější působit na jednotném trhu, například pokud jde o zadávání veřejných zakázek, daně, registrace a další správní povinnosti.

2. **Souvislosti**

2.1 Po celé třicetileté období trvání jednotného evropského trhu hraje digitalizace v hospodářství a společnosti stále větší úlohu. Digitální technologie, jako jsou mobilní zařízení, elektronický obchod a cloud computing, zaujaly ústřední místo v každodenním životě evropských občanů a podniků. Tyto technologie rovněž usnadnily využívání volného pohybu zboží, služeb, osob a kapitálu a vytvořily pátou svobodu jednotného trhu, volný pohyb údajů, což v konečném důsledku podpořilo konkurenceschopné hospodářství EU a vyšší životní úroveň.

2.2 EU se do digitalizace aktivně zapojila tím, že vytvořila regulační rámec a normy, investovala do digitální infrastruktury a podpořila digitální dovednosti a inovace. Tyto investice se vyplatily, neboť jsme zaznamenali lepší konektivitu, inovativní produkty a služby a posílení hospodářského růstu. Jednotný trh však zdaleka není dokonalý.

2.3 Vzhledem k tomu, že je zjevně zapotřebí dále rozvíjet fungování a integraci jednotného trhu, se toto stanovisko z vlastní iniciativy zabývá úlohou a potenciálem digitalizace při zlepšování možností využívat svobod na jednotném trhu. Toto stanovisko navazuje na řadu předchozích stanovisek EHSV k digitalizaci a jednotnému trhu ([1]).

3. **Posílení jednotného trhu prostřednictvím digitalizace**

3.1 *Volný pohyb zboží*

3.1.1 *Digitalizace v dopravě a logistice* hraje klíčovou úlohu při posilování volného pohybu zboží, což vyžaduje digitalizaci fyzického dopravního systému, včetně vozidel, infrastruktury a řízení dopravy. Na druhé straně to s sebou nese digitalizaci informací o nákladní dopravě, čímž se zefektivní procesy a sníží administrativní zátěž v přeshraničním obchodu EU. V této oblasti by členské státy měly zvýšit své úsilí o usnadnění používání elektronických dokladů souvisejících s dopravou.

3.1.2 Digitální rozvoj zlepšuje podmínky pro intermodalitu a přispívá ke zvýšení účinnosti, produktivity a bezpečnosti nákladní dopravy a logistiky. Je tedy třeba náležitě investovat do tradiční infrastruktury i do vyspělé digitální infrastruktury, aby se podpořila dopravní infrastruktura, která obstojí i v budoucnu, a zajistil se hladký přeshraniční pohyb zboží v rámci EU i mimo ni. Digitální, energetická a dopravní infrastruktura jsou navíc stále více propojeny vzhledem k rostoucí elektrifikaci a využívání vodíku v dopravě.

3.1.3 Jedním z příkladů toho, jak může digitalizace dále přispět k volnému pohybu zboží na jednotném trhu, je zavedení *digitálních pasů výrobků*, neboť to spotřebitelům, podnikům a orgánům umožní přístup k široké škále digitálních informací o vlastnostech výrobků, čímž se zvýší důvěra v trh ([2]). Je však důležité podporovat mikropodniky a malé a střední podniky

([1]) Úř. věst. C 228, 29.6.2023, s. 22; Úř. věst. C 194, 12.5.2022, s. 87; Úř. věst. C 443, 22.11.2022, s. 51; Úř. věst. C 228, 29.6.2023, s. 17; Úř. věst. C 311, 18.9.2020, s. 19.

([2]) Iniciativa Evropské komise (COM(2022) 142 final) týkající se obnovení požadavků na ekodesign.

a zlepšovat jejich digitální dovednosti a přehled o dopadech na životní prostředí. Zvláštní pozornost by se měla věnovat mikropodnikům a malým a středním podnikům působícím v dodavatelských řetězcích. Kromě toho je třeba při zavádění těchto pasů zajistit ochranu obchodního tajemství a práv duševního vlastnictví.

3.2 *Volný pohyb služeb*

3.2.1 Volný pohyb služeb v rámci jednotného trhu se za posledních 30 let výrazně posunul kupředu, i když stále existují problémy. K integraci trhu služeb v EU významně přispěla evropská směrnice o službách. Stále však existují další vnitrostátní požadavky, jako jsou složité režimy udělování licencí, které brání volnému pohybu služeb na jednotném trhu EU. EHSV je přesvědčen, že digitalizace může některé z těchto problémů řešit, například usnadněním poskytování elektronických služeb.

3.2.2 *Digitální platformy* umožňují podnikům poskytovat a občanům získávat na jednotném trhu širokou škálu služeb. Ačkoli EU pracuje na podpoře evropské ekonomiky platforem, regulační rámec by měl být řádně prováděn, monitorován a pravidelně přezkoumáván, aby se zajistilo, že bude držet krok s vyvíjejícím se digitálním prostředím a nebude vytvářet zbytečné překážky vstupu na trh a inovacím.

3.2.3 *Elektronický obchod* mění obchodní modely a nabízí podnikům významné příležitosti, jak snadněji oslovit zákazníky v jiných členských státech. Nakupování online tak spotřebitelům poskytuje větší výběr a snadnější přístup ke zboží a službám. Opatření k překonání stávajících překážek elektronického obchodu mohou pomoci zlepšit fungování jednotného trhu, např. prosazováním pravidel EU týkajících se zeměpisného blokování ([3]). Je rovněž důležité zajistit, aby pravidla týkající se prodejních kanálů byla technologicky neutrální. Kromě toho je zapotřebí zavést odpovídající ochranu spotřebitele, aby bylo možné řešit klamavé a zavádějící praktiky v elektronickém obchodu.

3.2.4 Jedním z pokusů o překonání některých překážek volného pohybu služeb byl návrh Komise na zavedení *elektronického průkazu služeb* ([4]), který měl poskytovatelům služeb pomoci působit přeshraničně. Průkaz by poskytovatelům služeb umožnil, aby ke splnění formalit potřebných pro nabízení služeb v jiném členském státě využili zcela elektronického postupu na úrovni EU, což by vedlo ke snížení administrativní zátěže a větší právní jistotě pro poskytovatele služeb. EHSV požaduje, aby byl tento bod znovu zařazen na pořad jednání, neboť je praktickým příkladem toho, jak může digitalizace dále posílit volný pohyb služeb na jednotném trhu.

3.3 *Volný pohyb osob*

3.3.1 Nedávným příkladem toho, jak může digitalizace podpořit volný pohyb osob i ve výjimečných situacích, včetně celosvětové pandemie, je vytvoření *digitálního certifikátu EU COVID*.

3.3.2 Základním prostředkem k usnadnění volného pohybu osob jsou bezpečné normalizované systémy digitální identifikace, jako jsou elektronické průkazy totožnosti. Zjednodušují postupy ověřování v členských státech a snižují potřebu manuální kontroly a papírových dokladů. V tomto ohledu je nedávný návrh Komise týkající se *rámce pro evropskou digitální identitu* ([5]) pozitivním krokem vpřed, neboť má za cíl poskytnout občanům, obyvatelům a podnikům EU bezpečný prostředek digitální identifikace, který by mohl být používán v různých online službách a platformách v rámci jednotného trhu.

3.3.3 Další *digitalizace v oblasti sociálního zabezpečení a mobility pracovních sil* může přinést přidanou hodnotu jednotnému trhu a volnému pohybu osob. Je třeba rozšířit opatření na úrovni EU a na vnitrostátní úrovni s cílem dále zjednodušit postupy, omezit správní překážky a přejít na interoperabilnější, propojenější a automatizovanější systémy sociálního zabezpečení ([6]), které umožní rychlejší a správné uplatňování způsobu výběru příspěvků a vyplácení dávek. V tomto ohledu jsou rozvíjeny slibné iniciativy, které mají potenciál posílit mobilitu pracovních sil.

([3]) Úř. věst. C 34, 2.2.2017, s. 93.
([4]) COM(2016) 824 final.
([5]) COM(2021) 281 final.
([6]) Viz klíčová zjištění konference na téma Digitalizace v oblasti koordinace sociálního zabezpečení (ESSPASS) a „pracovní průkazy“, která se konala v březnu 2023.

3.3.4 *Evropský průkaz sociálního zabezpečení* (ESSPASS) je novou iniciativou Komise, která vytváří digitální nástroj pro prokázání pojištění a nároků občanů, kteří se nacházejí v jiné zemi EU. Dalším zajímavým projektem je *evropská služba evidence důchodů* zaměřená na vytvoření online informačního systému o důchodech jednotlivců v zemích EU, který by pracovníkům pomohl najít jejich poskytovatele důchodů.

3.3.5 Digitální pracovní průkazy lze využít k ujištění se o tom, že zaměstnavatel pracovníka nebo pracovník sám splnil sociální nebo jiné požadavky. Tyto průkazy, jako je *evropský profesní průkaz (EPC)*, usnadňují mobilitu pracovních sil v EU. Ačkoli se pracovní průkazy považují především za vnitrostátní odpovědnost, EU může hrát úlohu při vytváření vzájemného propojení mezi průkazy a také při sdílení osvědčených postupů v této oblasti.

3.4 *Volný pohyb kapitálu*

3.4.1 Digitalizace hraje ústřední úlohu při podpoře volného pohybu kapitálu na jednotném trhu a může posílit přeshraniční činnost finančních služeb v EU, například v oblasti retailových finančních služeb a pojištění. Digitalizované zpracování plateb usnadňuje volný pohyb zboží a služeb na jednotném trhu prostřednictvím rychlejších transakcí s nižšími náklady pro spotřebitele a podniky. Digitalizace zjednodušuje převody měn a nabízí bezpečné platební transakce, čímž zvyšuje celkovou důvěru v přeshraniční obchod. Volný pohyb kapitálu usnadňují také digitální online platformy zaměřené na investice, skupinové financování a obchodování.

3.4.2 EU by měla v zájmu podpory těchto *aplikací finančních technologií* pokračovat v harmonizaci pravidel pro digitální finanční služby, neboť harmonizované regulační rámce usnadňují přeshraniční působení. EU by měla rovněž podporovat rozvoj řešení v oblasti digitálních finančních technologií prostřednictvím financování inovací. Investice do ochrany údajů a kybernetické bezpečnosti navíc zvýší důvěru ve služby finančních technologií a přeshraniční digitální transakce.

3.5 *Volný pohyb údajů*

3.5.1 Údaje jsou ústředním prvkem veškerého úsilí o digitalizaci na jednotném trhu a volný pohyb údajů je předpokladem pro posílení ostatních svobod jednotného trhu prostřednictvím digitalizace. Dobře fungující jednotný trh v oblasti údajů je rovněž nezbytný pro posílení *odolnosti, suverenity a konkurenceschopnosti EU* v globálním kontextu digitalizace. Evropská strategie pro data poskytuje plán pro vybudování silného evropského trhu s daty. Sdílení a výměna údajů umožňují podnikům a tvůrcům politik přeshraniční spolupráci, vypracování společných norem a podporu interoperability. V konečném důsledku se tím prohloubí jednotný trh pro občany a podniky a zvýší se přeshraniční činnost a hospodářská integrace.

3.5.2 Lepší využívání údajů je zdrojem nových inovací, produktů, služeb a obchodních modelů, které vedou k širšímu výběru pro zákazníky a ke zvýšení růstu a konkurenceschopnosti na jednotném trhu. EU musí pokračovat v práci na usnadnění přístupu k údajům a jejich sdílení prostřednictvím *evropských datových prostorů*. Slibnou iniciativou, která má zajistit přeshraniční výměnu a využívání zdravotních dat, je například zřízení evropského prostoru pro zdravotní data. K lepšímu přístupu k údajům přispívají také regulační iniciativy, jako je akt o datech a akt o správě dat.

3.5.3 Pro vybudování důvěry v zabezpečení datových toků v rámci jednotného trhu je důležité zajistit harmonizovaná pravidla *ochrany údajů*. Vzhledem k tomu, že více lidí svěřuje své údaje cloudovým službám, je třeba věnovat větší pozornost zásadám ochrany a zabezpečení údajů. EHSV požaduje, aby se v nadcházející revizi obecného nařízení o ochraně osobních údajů (GDPR) řešily nedostatky v jeho prosazování a zjednodušila se platná pravidla zejména pro mikropodniky a malé a střední podniky.

3.5.4 Klíčovou úlohu při budování důvěry v digitální technologie, které posilují ekonomiku založenou na datech na jednotném trhu EU, hraje rovněž *kybernetická bezpečnost*. Strategie kybernetické bezpečnosti EU stanoví jednotný rámec pro posílení kybernetické bezpečnosti v členských státech EU.

3.5.5 Aby se mohly přínosy digitalizace na jednotném trhu plně rozvinout, měly by mít všechny regiony, včetně venkovských a vzdálených regionů, přístup k *digitální infrastruktuře*, jako jsou širokopásmové sítě a posléze sítě 5G a 6G. Jsou rovněž zapotřebí další investice do infrastruktury datových center a cloud computingu, aby se podpořilo přesouvání, zpracovávání a uchovávání údajů na jednotném trhu.

3.6 *Faktory umožňující digitalizaci a její předpoklady*

3.6.1 Aby bylo možné dále posílit digitalizaci jednotného trhu, musí být zajištěna existence a dobrá výkonnost klíčových faktorů umožňujících digitální transformaci. To vyžaduje zvýšení investic do *výzkumu a inovací* a podporu inovačních ekosystémů. Je sice důležité posílit umělou inteligenci, kvantové a další pokročilé technologie, avšak mnoho mikropodniků a malých a středních podniků čelí velkým výzvám při zavádění byť jen základních digitálních technologií. Evropská centra pro digitální inovace jsou cennými platformami, které by do vývoje a zavádění digitálních řešení mohly zapojovat také mikropodniky a malé a střední podniky, a jejich dosah by se měl rozšířit na širší publikum.

3.6.2 Dalším zásadním faktorem umožňujícím digitalizaci je rozvoj *dovedností a kompetencí*, od základních digitálních dovedností až po talent na vysoké úrovni, přičemž tento faktor je potřebný jak pro pracovní život, tak pro každodenní život občanů. Vytvoření evropského rámce pro certifikaci digitálních dovedností, tedy normalizovaného uznávání digitálních kompetencí, by navíc pomohlo jednotlivcům prokázat své dovednosti a kvalifikace v celé EU, a usnadnilo by jim tak práci v jiném členském státě.

3.6.3 Vzhledem k tomu, že digitální transformace vyžaduje značné investice, je třeba zajistit dobré fungování finančních trhů a řádné přidělování veřejných *finančních prostředků* na digitální rozvoj. Kromě toho musí EU poskytnout *podpůrný regulační rámec*, který by byl vhodný pro daný účel, podporoval inovace a investice, minimalizoval administrativní zátěž a zajišťoval rovné podmínky na jednotném trhu, včetně plného přijetí a řádného prosazování společných pravidel členskými státy.

3.6.4 Digitální transformace musí být také *ekonomicky, sociálně a environmentálně udržitelná*. Digitalizace nejenže zvyšuje ekonomickou účinnost a produktivitu, ale je také základním prostředkem pokroku v ekologické transformaci, a to za předpokladu, že jsou dobře řízeny klimatické a environmentální aspekty digitálních systémů, včetně využívání energie a materiálů. Je rovněž důležité řešit digitální propast, pokud jde o přístup k infrastruktuře a dovednostem, a umožnit, aby se do digitálního rozvoje plně zapojila celá společnost.

3.7 *Elektronická správa*

3.7.1 V tomto stanovisku chce EHSV zejména poukázat na význam digitalizace veřejné správy (elektronická správa) pro zajištění účinnějšího, přístupnějšího a transparentnějšího jednotného trhu. Digitalizace může zefektivnit administrativní postupy, díky čemuž bude pro jednotlivce a podniky snazší, rychlejší a levnější působit na jednotném trhu. EU by měla podporovat další harmonizaci veřejných digitálních služeb ve všech členských státech, včetně společných norem, protokolů a rámců pro služby elektronické správy, jako je registrace společností, podávání daňových přiznání a zadávání veřejných zakázek. EHSV rovněž vyzývá ke sdílení osvědčených postupů v oblasti elektronické správy mezi členskými státy.

3.7.2 Zadávání veřejných zakázek hraje důležitou úlohu při integraci vnitřního trhu EU se zbožím a službami. Digitalizace zadávání veřejných zakázek podporuje přeshraniční účast na nabídkových řízeních. EU digitalizovala postupy zadávání veřejných zakázek, například využíváním platforem pro elektronické zadávání zakázek a zřízením platformy e-Certis, která pomáhá podnikům identifikovat různá osvědčení požadovaná v zadávacích řízeních v celé EU. Vytvoření evropského datového prostoru pro zadávání veřejných zakázek má navíc dále usnadnit volný pohyb zboží a služeb prostřednictvím většího využívání údajů o veřejných zakázkách v celé EU. EHSV považuje datový prostor pro zadávání veřejných zakázek za vynikající příklad potenciálu digitalizace a podporuje jeho další rozvoj.

3.7.3 EHSV je přesvědčen, že evropská elektronická správa bude těžit z plně rozvinutého *evropského rámce digitální identity*, který jednotlivcům a podnikům umožní mít na jednotném trhu bezpečnou a uznávanou digitální identitu.

3.7.4 *Jednotná digitální brána* je centralizovaná online platforma, která poskytuje uživatelsky přívětivý přístup k různým digitálním službám a informacím týkajícím se života, práce a podnikání v EU. EHSV je přesvědčen, že by se tato brána coby nástroj měla neustále rozvíjet, například posílením spolupráce s organizacemi občanské společnosti a rozšířením škály služeb, které jsou prostřednictvím ní k dispozici.

3.7.5 Významné přínosy může na jednotném trhu mít rovněž digitalizace daňových systémů. Hlavním výsledkem nedávného návrhu Evropské komise *DPH v digitálním věku* by tedy měl být systém DPH, který bude lépe přizpůsoben současnému vývoji v digitální ekonomice a zlepší fungování jednotného trhu. Existují však také obavy ohledně dopadu tohoto návrhu na jednotný trh, neboť vede k dodatečným požadavkům na podávání zpráv pro podniky ([7]).

3.7.6 EU a členské státy by měly i nadále *zpřístupňovat údaje veřejného sektoru, které nemají citlivou povahu,* pro opakované použití podniky a občany a pro akademické účely, neboť mohou přispět k vytváření nových inovací a obchodních příležitostí na jednotném trhu EU.

3.7.7 Aby digitalizace veřejné správy plně využila svého potenciálu, je nutné investovat do *digitálních dovedností a gramotnosti orgánů veřejné správy,* mimo jiné v oblasti kybernetické bezpečnosti a správy údajů.

V Bruselu dne 25. října 2023.

předseda
Evropského hospodářského a sociálního výboru

Oliver RÖPKE

([7]) Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru k návrhu směrnice Rady, kterou se mění směrnice 2006/112/ES, pokud jde o pravidla DPH pro digitální věk (COM(2022) 701 final – 2022/0407 (CNS)) a k návrhu nařízení Rady, kterým se mění nařízení (EU) č. 904/2010, pokud jde o ujednání o správní spolupráci v oblasti DPH potřebná pro digitální věk (COM(2022) 703 final – 2022/0409 (CNS)) (Úř. věst. C 228, 29.6.2023, s. 149).